

prima instanță: Judecătoria Edineț, sediul Central (jud: C. Prisacari)

instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: A. Corcenco, D. Corolevschi, D. Stănilă)

ÎNCHEIERE

21 octombrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Svetlana Filincova
Iurie Bejenaru
Galina Stratulat

examinând admisibilitatea recursurilor declarate de Procuratura Generală și de Ministerul Justiției,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Marcela Bordeianu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală a Republicii Moldova cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii exprimate prin tragerea ilegală la răspundere penală,

împotriva deciziei din 28 mai 2020 a Curții de Apel Bălți,

c o n s t a t a t ă :

La 17 iulie 2019, Marcela Bordeianu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la încasarea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală și ale procuraturii exprimate prin tragerea ilegală la răspundere penală.

În motivarea acțiunii a indicat că la 29 noiembrie 2013, procurorul în Procuratura raionului Edineț, Alexandru Plîngău, examinând materialul nr. 62-1/13 înregistrat în IP Edineț, a dispus începerea urmăririi penale în privința sa, conform elementelor constitutive ale componenței de infracțiune prevăzute de art. 179 alin. (1) Cod Penal, pentru violare de domiciliu cu folosirea situației de serviciu, iar ulterior, prin ordonanța din 24 aprilie 2014, emisă în cadrul aceleiași cauze penale, procurorul în Procuratura raionului Edineț, Alexandru Plîngău, a pus-o sub învinuire, incriminându-i săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 179 alin. (3) Cod penal.

La 23 octombrie 2013 cauza penală de învinuire a sa a fost remisă pentru examinare în fond în instanța de judecată.

Marcela Bordeianu a specificat că prin sentința din 30 iunie 2016 a Judecătoria Edineț a fost achitată pe marginea învinuirii aduse în baza art. 179 alin. (3) Cod Penal, din motiv că fapta sa nu întrunește elementele infracțiunii incriminate.

A menționat că sentința emisă de Judecătoria Edineț a fost atacată în ordine de apel de către procurorul în Procuratura raionului Edineț, Alexandru Plîngău,

care a solicitat casarea sentinței și pronunțarea unei sentințe de condamnare în privința sa.

Prin decizia din 12 septembrie 2018 a Curții de Apel Bălți, în corespundere cu prevederile art. 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală, reclamanta a fost achitată de sub învinuirea adusă în baza art. 179 alin. (3) Cod Penal, pe motiv că fapta sa nu întrunește elementele infracțiunii incriminate.

Prin decizia din 16 aprilie 2019 a Curții Supreme de Justiție a fost respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procuror împotriva deciziei instanței de apel.

În contextul celor menționate, reclamanta a susținut că pe durata de timp 29 noiembrie 2013 – 16 aprilie 2019 (durata a 65 de luni) a fost învinuită în mod neîntemeiat pentru săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de art. 179 alin. (3) Cod penal, în condițiile în care în acțiunile sale lipseau elementele obiective, proprii faptei infracționale menționate. Totodată, infracțiunea de care a fost acuzată fiind catalogată de legea penală drept una mai puțin gravă, sancțiunea normei prevăzând pedeapsa sub forma închisorii pe un termen de la 2 la 5 ani, iar procurorul-acuzator solicita instanței de judecată să fie pedepsită penal cu închisoarea și privată de dreptul de a ocupa anumite funcții și de a exercita activitate de executor judecătoresc pe un termen îndelungat.

Reclamanta a precizat că în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și procuraturii, exprimate prin tragerea ilegală la răspundere penală, dânsa a fost impusă și la suportarea unor cheltuieli neprevăzute, necesare în scopul apărării drepturilor sale în cadrul dosarului penal și anume a angajării unui avocat în scopul apărării drepturilor și intereselor sale legitime, deplasării la ședințele instanțelor judecătorești cu excepția locului de domiciliu, fapt prin care i-a fost cauzat un prejudiciu material, mărimea căruia constituie 11 000 de lei și care urmează a-i fi restituit integral.

De asemenea, în rezultatul acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală și procuraturii, exprimate prin tragerea ilegală la răspundere penală, a suportat și continuă să suporte suferințe și răni psihice, sentiment de anxietate, stres și neliniște, sentiment de neputință, sentiment de frustrare, nedreptate și umilință, stare de frică și incertitudine de lungă durată, perturbare a vieții, diminuare a reputației, pierderea de oportunitate, amărăciuni și chiar disperare, care i-au afectat grav starea psihică și i-au deteriorat sănătatea, iar consecințele lor se manifestă până în prezent.

A considerat că suferințele fizice și psihice, cauzate prin acțiunile ilegale comise de către organelor de urmărire penală și ale procuraturii, constituie un prejudiciu moral, pe care îl apreciază în echivalent bănesc în mărime de 195 000 de lei, reieșind din cuantumul de 3 000 de lei lunar, pentru cele 65 de luni de supunere ilegală răspunderii penale, pe care pârâtul este obligat să-l recupereze integral.

În sprijinul acestui quantum al pretenției de încasare a prejudiciului moral, a invocat prevederile art. 10 și 11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 care reglementează criteriile de determinare a acestuia și jurisprudența Curții Europene, prin care CtEDO a descris rigorile, cărora trebuie să corespundă recursul compensator (menționat și în Hotărârea Olaru versus Moldova).

De asemenea, a specificat că necătfind la faptul că sentința de achitare, pronunțată în privința sa a devenit definitivă, până în prezent nimeni din persoanele

oficiale și autoritățile publice, implicate direct în tragerea sa ilegală la răspundere penală nu au formulat scuze pentru acțiunile abuzive admise în privința sa.

A solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul său a sumei prejudiciului material în mărime de 11 000 de lei, a prejudiciului moral în mărime de 195 000 de lei și a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 5 000 de lei, suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze civile.

Prin hotărârea din 29 octombrie 2019 a Judecătoriei Edineț sediul Central s-a admis parțial acțiunea înaintată de Marcela Bordeianu; s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Marcelei Bordeianu suma de 50 000 de lei, cu titlu de despăgubiri morale pentru prejudiciul cauzat de acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ale procuraturii, suma de 9 500 de lei, cu titlu de cheltuieli pentru asistența juridică suportate în cadrul dosarului penal și suma de 5 000 de lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în legătură cu examinarea prezentei cauze civile, iar în total suma de 64 500 de lei.

La 25 noiembrie 2019, Marcela Bordeianu, reprezentată de avocatul Valeriu Botnari, nefiind de acord cu soluția instanței de fond, a înaintat cerere de apel prin care a solicitat casarea parțială a hotărârii instanței de fond în partea respingerii pretențiilor privind încasarea despăgubirii morale în mărime de 145 000 de lei și a prejudiciului material în mărime de 1 500 de lei cu pronunțarea unei noi decizii de admitere integrală a acțiunii.

Invocând netemeinicia hotărârii primei instanțe, la 26 noiembrie 2019, Procuratura Generală a declarat apel, solicitând casarea integrală a hotărârii instanței de fond și pronunțarea unei noi soluții de respingere integrală a acțiunii.

La 29 noiembrie 2020, Ministerul Justiției al RM a depus cerere de apel, solicitând casarea hotărârii instanței de fond în partea ce ține de încasarea din bugetul de stat a prejudiciului material, moral, cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin decizia din 28 mai 2020 a Curții de Apel Bălți s-au respins apelurile declarate de Ministerul Justiției al RM și de Procuratura Generală a RM. S-a admis apelul declarat de Marcela Bordeianu, reprezentată de avocatul Valeriu Botnari. S-a casat parțial hotărârea din 29 octombrie 2019 a Judecătoriei Edineț, sediul Central, în latura respingerii pretențiilor privind încasarea prejudiciului material cu emiterea în această latură a unei noi soluții prin care: s-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul Marcelei Bordeianu 1 500 de lei, în contul restituirii prejudiciului material, în rest s-a menținut hotărârea instanței de fond.

Pentru a decide astfel, instanța de apel, prin prisma art. 1422 alin. (1) și 3) Cod Civil (de până la modificările operate prin Legea nr. 133 din 15.11.2018), art. 10 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, a reținut că Marcela Bordeianu întrunește condițiile statuate în Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 și la stabilirea cuantumului prejudiciului moral cauzat s-a ținut cont de jurisprudența CEDO în materia acordării satisfacției morale la constatarea violării drepturilor și libertăților fundamentale constatate a fi încălcate (cauza Șarban vs Moldova, Castraveț vs Moldova, Becciev vs Moldova), precum și de practica națională în materie.

Astfel, Colegiul a învederat că la stabilirea întinderii prejudiciului moral, instanța de fond justificat a luat în considerație faptul că în privința Marcei Bordeianu nelegitim a fost pornită urmărirea penală, fiindu-i atribuită calitatea de învinuită, ulterior, fiind achitată prin sentința Judecătorei Edineț, menținută prin decizia Curții de Apel Bălți și decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție. Ca urmare, prima instanța a reținut cu certitudine faptul că cauza penală în privința Marcei Bordeianu din momentul punerii sub învinuire și remiterii cauzei în instanța de judecată spre examinare în fond (f.d. 6), până la momentul emiterii deciziei de achitare definitive și irevocabile în privința sa (16 aprilie 2019) a durat aproximativ 5 ani, adică 65 de luni, perioadă în care, în mod inevitabil reclamanta a trecut prin stări de frustrare și disconfort psihologic.

Cu referire la pretenția Marcei Bordeianu de încasare a prejudiciului material suportat urmare a tragerii ilicite la răspundere penală, în cuantum de 11 000 de lei, constituit din cheltuieli de asistență juridică în mărime de 9 500 de lei și cheltuieli de transport pentru deplasările la ședințele de judecată în sumă totală de 1 500 de lei, prin prisma art. 96 alin. (1) Cod de procedură civilă, instanța de apel a considerat greșită soluția primei instanțe.

La acest aspect, Colegiul a reținut că din conținutul materialului probant, rezultă cu certitudine că dovadă a achitării onorariului avocaților servește bonul de plată seria EN nr. 539394 din data de 01 august 2016, bonul de plată seria DAA nr. 0211069 din data de 16 mai 2016 și bonul de plată seria EP nr. 447548 din data de 18 august 2015, în total formând suma de 9 500 de lei (f.d. 58-60).

Or, instanța de apel a considerat eronată concluzia instanței de fond prin care a respins pretenția reclamantei de încasare a sumei de 1 500 de lei pentru deplasările la ședința de judecată, invocând ca motiv că simplul fapt al primirii citațiilor din partea instanței de apel (f.d. 73-74) nu dovedesc în mod neapărat și prezența reclamantei la ședințele de judecată de examinare a cauzei penale pe rolul Curții de Apel Bălți, fapt care, putea fi probat în ședința de judecată, de exemplu prin prezentarea copiilor proceselor-verbale ale ședințelor de judecată la care a fost prezentă Marcela Bordeianu, cu prezentarea obligatorie și a tichetelor de călătorie, pentru fiecare deplasare în parte, la ședințele de judecată (tur-retur).

În acest sens, Colegiul a specifică faptul că citațiile nu doar de la (f.d. 73,74) dar și (f.d. 63-71) se înmânează părții prezente în cadrul ședinței de judecată, adică citațiile invocate au fost prezentate reclamantei-apelante în cadrul ședinței de judecată când dânsa era prezentă, astfel prezentarea copiilor proceselor-verbale ale ședințelor de judecată este inutilă.

În aceeași ordine de idei, conform informației Gara Auto Bălți o deplasare a reclamantei-apelante la ședință (tur-retur) însumează suma de 98 de lei.

Astfel, suma de 1500 de lei solicitată de reclamanta-apelantă pentru prezentarea la cele 12 ședințe de judecată conform citațiilor prezentate, inclusiv a procesului-verbal din 19 mai 2020 Colegiul o apreciat-o ca fiind justă, rezonabilă și echitabilă în contul restituirii prejudiciului material, sumă care a și fost dispusă spre încasare.

La 01 iulie 2020, prin intermediul oficiului poștal, Procuratura Generală a declarat recurs, prin care a solicitat casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că instanțele de judecată au aplicat eronat și a încălcat normele de drept material, ceea ce a dus la soluționarea greșită a cauzei, a interpretat eronat legea precum și probele prezentate.

Totodată, în susținerea recursului s-au indicat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând totodată conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

La 04 septembrie 2020, Ministerul Justiției a declarat recurs, solicitând casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu adoptarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii ca neîntemeiate.

În motivarea recursului a invocat că instanțele de judecată au aplicat eronat și a încălcat normele de drept material, ceea ce a dus la soluționarea greșită a cauzei, a interpretat eronat legea precum și probele prezentate.

Totodată, în susținerea recursului s-au indicat aceleași argumente și circumstanțe factologice care au fost invocate pe parcursul examinării cauzei în instanțele ierarhic inferioare, cărora le-a fost dată apreciere, redând totodată conținutul prevederilor normelor legale, dar fără a demonstra prin careva probe, încălcarea sau aplicarea eronată de către instanțele de judecată a normelor legale aplicabile speței.

În contextul prevederilor art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la 28 mai 2020.

Materialele cauzei atestă expedierea participanților la proces a copiei deciziei motivate prin scrisoarea de însoțire din 13 iulie 2020 (f.d. 213, Vol. I), care a fost recepționată de recurenți la data de 17 iulie 2020, fapt confirmat prin avizele de recepție (f.d. 9-10, Vol. II)

Astfel, recursurile declarate la 01 iulie 2020 și la 04septembrie 2020, sunt în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La data de 22 iulie 2020 și la 10 septembrie 2020, prin scrisoarea de însoțire nr. 2ra-1194/2020, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimatului copia cererilor de recurs cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței timp de o lună de la data recepționării (f.d. 221, Vol. I, f.d. 25, Vol. II), care a fost recepționată de intimat la data de 24 iulie 2020 și respectiv la 16 septembrie 2020, fapt confirmat prin avizele de recepție (f.d. 28-29, Vol. II), care la 18 august 2020 și la 09 octombrie 2020 a depus referință (f.d. 12-15, 33-36, Vol. II), solicitând respingerea recursurilor ca inadmisibile.

Examinând temeiurile recursurilor declarate de Procuratura Generală și de Ministerul Justiției, completul Colegiului civil, comercial și de contencios

administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile ca inadmisibile din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Procuratura Generală și de Ministerul Justiției, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat se referă la dezacordul recurenților cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul exercitat conform secțiunii II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că

nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a recunoaște recursurile declarate de Procuratura Generală și de Ministerul Justiției, ca fiind inadmisibile.

În conformitate cu art. 433 lit. a), 440 alin. (1) Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibile recursurile declarate de Procuratura Generală și de Ministerul Justiției, împotriva deciziei din 28 mai 2020 a Curții de Apel Bălți.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Svetlana Filincova

judecătorii

Iurie Bejenaru

Galina Stratulat